

Juryrapport Boek van het Jaar 2025

Het is een volle tijd waarin we leven. Elke dag – en nacht – kunnen we verdwalen in bergen met informatie: gevuld met onder meer podcasts tot aan de horizon, oneindig veel LinkedIn-berichten en peilloze meren vol TikToks. In al dat rumoer kan het een verademing zijn om even de stilte van een boek op te zoeken, te vertragen en ruimte te geven aan je eigen gesprek met de auteur die inzichten aan het papier heeft toevertrouwd.

Vanuit onze professionele standaard vinden wij vakmatig lezen een niet te verwaarlozen taak. Anders dan door luisteren of scrollen, verdiep en (hopelijk) verbreed je je kennis door te lezen. Je maakt iets wakker in jezelf. Je geeft jezelf de reflectieruimte om je te laten raken door het nieuwe, om inspiratie te vinden, jezelf op te laden. Om woorden te geven aan iets wat al sluimerde in je geest.

Dat is hard nodig, zeker als buffer voor wat er in de dagelijkse hectiek van je gevraagd wordt. Lezen kan een innerlijke dialoog wakker maken, móet een innerlijke dialoog wakker maken. Als adviseur is het essentieel om je eigen visie en denkbeelden te blijven toetsen aan andermans inzichten en ruimte te houden voor twijfel.

Daarmee komen we meteen op de eerste door ons gesignaleerde trend uit de managementboeken van dit jaar. Veel, alle boeken, gaan over de kracht van dialoogvoering, over luisteren, over resonantie en over responsiviteit.

Hoe belangrijk dat nu is, merkten we niet alleen in de thema's van de boeken, maar ook tijdens onze juryvergaderingen. Ook daar kon de dialoog soms pittig gevoerd worden, juist omdat we goed luisterden naar elkaars verschillende invalshoeken, onderzochten we wat resoneerde om tot afgewogen oordelen te komen. We blijven lezers met een mening. Natuurlijk is dat ook de reden dat onze jury uit zeven personen bestaat: wij zijn net zo gevarieerd als jullie hier in de zaal.

We vinden het sowieso bewonderenswaardig dat er ook in 2024 weer zoveel boeken voor het adviesvak zijn geschreven. We lazen 80 boeken! Dus hulde aan alle auteurs, die zich met de publicatie van een boek toch ook weer kwetsbaar opstellen. Wie schrijft voor vakgenoten doet het niet snel goed voor iedereen. Daarom eerst maar eens een applaus voor alle auteurs en uitgevers die zich hier weer aan hebben gewaagd.

En dan misschien toch de vraag: 'Waarom dit jaar een top 7 als er 80 boeken waren?'. In een serie rondes lezen, bespreken en beoordelen we alle boeken. We filteren en beoordelen ook dat wat we uitgefilterd hebben; is het een goede weergave van het geheel? Is het palet aan gekozen boeken voor de shortlist breed en divers genoeg? Dit jaar bleven deze 7 boeken over. In die overige 73 zaten natuurlijk wel waardevolle elementen. Regelmatig zei een van ons, niet door naar de volgende ronde, maar ik kan wel gelijk in mijn eigen praktijk aan de slag met dit of dat.

Een oplettende luisteraar voelde 'm misschien al aankomen, maar natuurlijk hebben we ook wel wat op te merken rond de boeken uit 2024. Onze takeaways – ook wel gratis tips voor wie nu nog een boek aan het schrijven is.

1. Wij denken dat veel auteurs - net als wij - zien dat er veel gepubliceerd wordt, maar minder van kft tot kft wordt uitgelezen. Dat leidt er regelmatig toe, dat schrijvers het alvast op voorhand makkelijk willen maken voor hun lezers. We kwamen veel versimpelingen tegen, met vaak ook populair en te jolig taalgebruik. Ook noemen auteurs regelmatig een model of begrip, zeggen daarover dat het 'heel erg bekend is' en geven vervolgens alsnog een (soms bijna kinderlijke) toelichting. Zo ga je op je hurken zitten voor je lezer; wij ergeren ons daaraan en denken niet dat dit bijdraagt aan meer gaan lezen. Onze aanbeveling aan auteurs is: neem je lezer serieus. Kies je doelgroep en wees daar duidelijk over; schrijf je hele boek met die doelgroep voor ogen, switch niet halverwege. Wat vooral niemand - en zeker ons niet - aanspreekt zijn boeken die vanuit een soort opportunisme voor een brede waaier aan doelgroepen geschreven wordt: bestuurders, leiders, managers, coaches en adviseurs tegelijk.
2. We hebben het al eens eerder gezegd, maar dit jaar viel het ons opnieuw op. In veel boeken ontbreekt een toelichting op de positionering in een breder vakgebied; op welke kennis bouwt dit voort? En welke keuzes zijn binnen dat domein in dit boek gemaakt?
3. Eerlijk gezegd hebben we ook wat auteurs door de mand zien vallen in het gebruik van ChatGPT. We kwamen citaten tegen waarvan ChatGPT aangaf dat het de juiste waren, maar dat niet zo was. Large Language models kunnen heel slim de kennis die het model ingaat, reproduceren. Maar zo kunnen foute citaten vrolijk gerecycled worden, gewoon omdat het model niet beter weet. Wij hebben een jurylid dat daar heel erg precies in i - wees gewaarschuwd! Of het nu citaten uit poëzie of literatuur zijn of van vakgenoten, check en dubbelcheck zou het motto moeten zijn.
4. Als jury zouden we willen pleiten voor beknoptere boeken. Sommige boeken zouden misschien zelfs wel beter af zijn als artikel. We zien wel regelmatig boeken een poging doen om met QR-codes makkelijk vanuit het boek te verwijzen naar verdiepende en aanvullende content. Helaas treffen we toch keer op keer niet werkende QR-codes aan. We kunnen ons de frustraties van de auteurs voor stellen als dat na de druk blijkt, maar als lezer verlies je hiermee het vertrouwen. Waardoor alle moeite voor niks is.
5. Ook dit jaar weer kwamen we mooi vormgegeven boeken tegen; een plezier om te lezen, met een mooi lettertype, een rustige bladspiegel en heldere kolommen in kleur voor een casus of een korte uitleg. Toch wordt daar ook wel eens flink mee gerommeld; drie soorten lettertypes op één pagina is altijd een no-go, net als het condensed maken van teksten zodat een alinea nog net in zijn geheel op de pagina past. Ons advies; doe dat niet en laat een professional het aanpakken; het doet een boek zo goed.

Tot slot van deze inleiding nog twee meer praktische punten.

- Op de website van het Boek van het Jaar stond het wat onduidelijk, maar we nemen niet alleen boeken mee in de beoordeling die 5 of meer aanbevelingen hebben. We lezen elk boek dat wordt voorgedragen. Naast de voorgedragen boeken, lezen we ook alle boeken die ons door de uitgevers worden verstrekt. De nominatie website is wel een stap om op termijn ook naar een publieksjury te komen.
- We nemen dit jaar afscheid van twee juryleden Gerard Brockhoff en Martijn Jansen. Met grote dank voor hun inzet in de afgelopen jaren, kunnen wij zeggen dat zij zeer waardevolle kennis hebben toegevoegd op het gebied van strategie, governance en besturing, en leiderschap. Veel dank daarvoor! Om meteen praktisch over te schakelen; we zoeken dus bij deze twee nieuwe leden. Bij voorkeur jonge leden, met deskundigheid op deze domeinen. Heb je wel oren naar jurylid zijn, meld je dan bij een van ons. Dat kan vanavond of later.

Per boek

Data de baas, transformatie naar een data gedreven organisatie, wat managers moten doen, weten en vragen van Erik-Jan Hengstmengel

Een boek geschreven voor managers en bestuurders, die in onze ervaring te vaak onthand en handelingsverlegen zijn als het om data vraagstukken gaat. Maar juist door die scherpe afbakening van de doelgroep ook uitermate praktisch voor adviseurs die dit thema het liefst uit de weg gaan. En dat kan echt niet langer in een tijd waarin data de bekabeling van de organisatie vormt en met alles is verweven. Net als veel adviseurs staan ook niet alle leden van de jury te juichen bij dit thema. Een omschreef het boek als “alsof je 3 uur lang met je praatgrage IT-collega op het vliegveld zit”, en dat was bedoeld als een liefdevolle opmerking. Want de jury was unaniem: dit móet je tegenwoordig allemaal weten. Wat we waarderen in het boek is de compleetheid, de degelijkheid en dat thema’s als privacy en ethiek niet de slothoofdstukken zijn maar juist de eerste. Ook de duidelijke opbouw per hoofdstuk de prettige schrijfstijl maken het boek lezenswaardig. Want in onze ervaring zijn veel technologie boeken nogal hyperig. Erik-Jan Hengstmengel weet waar hij het over heeft.

De biografie van vertrouwen, Oscar David

Vertrouwen is een zeer relevant thema in een samenleving waar haast niemand elkaar meer vertrouwt. Het boek is afgebakend tot vertrouwen in de bestuurskamer en ook bedoeld voor bestuurders. Wij denken echter niet dat die doelgroep het boek gaan lezen. Daarvoor heeft het boek een te langzame, fundamentele opbouw. Het begint namelijk met verschillende basisinzichten uit de psychologie, zoals hoe gehechtheid op jonge leeftijd ontstaat en basisconcepten uit de psychoanalyse. Er wordt toegewerkt naar een model, weliswaar met een theoretische onderbouwing, maar dat gaat maar één spade diep. Het gebruikte model blijft daarmee wat dunnetjes. Toch is het een degelijk boek voor adviseurs die meer over het ontstaan van vertrouwen willen weten. In het deel over het bouwen van vertrouwen treffen adviseurs tussen de regels door tips en handvatten voor hun praktijk aan. Oscar David geeft ook aan hoe hij met bestuurders werkt aan vertrouwen. Maar ook hier moet je als adviseur zelf aan het werk om de vertaling te maken naar je eigen praktijk. Dat maakt dit boek over vertrouwen een boek voor ervaren adviseurs. Dat zijn over het algemeen ook de adviseurs die met bestuurders werken. Voor hen is het eerste deel van het boek overbodig. Het thema vertrouwen speelt echter niet alleen in de bestuurskamer maar ook in management en leiderschapsteams elders in de organisatie. Ook daarvoor heeft het boek veel te bieden, maar verwacht geen recepten.

Vanzelfzwijgend, Odette Moeskops

Als er iemand niet een knieval voor de lezer maakt dan is het wel Odette Moeskops. Vanzelfzwijgend is een boek voor fijnproevers. Adviseurs die deels al geschoold en bekend zijn met systeemdynamiek in brede zin en of met het eerdere werk van Moeskops. Zij treffen in dit boek een serie, los van elkaar te lezen, mooie hoofdstukken aan over de systeemdynamiek van hardnekkige patronen in organisaties die voortkomen uit onbewuste emotionele logica. Het is een zeer zorgvuldig boek. Er wordt uitleg en verdieping op theoretische concepten geven daar waar nodig is, soms in de tekst, soms in een intermezzo. De intermezzo's zijn ongelijksoortig van aard, maar op zichzelf ware parels om te lezen. Het taalgebruik is soms wat abstract en haast klinisch en tegelijk rijk. Moeskops maakt ook eigen taal, Dat maakt het lezen soms wat lastig. Als jury waarderen we in ons jaarlijks palet boeken die ons aanzetten tot nadenken, tot filosoferen, tot even afstand nemen van het gedoe en de praktijk van alle dag. En laat daar nu een heel hoofdstuk aan geweid zijn, Over rêverie.

Je zal er maar werken, organiseren begrijpen en organisaties ontwerpen Brechtje Kessener

De jury was blij met een organisatiekundig boek in de zee aan andere thema's. Dat deel van het vak lijkt uit beeld te verdwijnen. Een slechte ontwikkeling vinden we. En daarmee vinden we dit een relevant boek voor organisatieadviseurs. Je zal er maar werken kent een rijke praktijkervaring, in een helder model gegoten. Het boek is de weerslag van Brechtjes wijze van kijken naar en denken over organiseren en het ontwerpen van (delen van) organisaties. Te zien valt dat dit haar vakgebied is waar ze deskundig op is en veel ervaring in heeft. De jury vindt de aanpak van buiten naar binnen en van grof naar fijn, waardevol en sterk. Tegelijkertijd zien we dat er gestreefd is naar volledigheid die de lezer misschien juist wel in de weg gaat zitten om het geheel in samenhang te blijven begrijpen en toe te gaan passen. De helft van het boek bestaat uit cases waar de theorie wordt toegepast. In dit deel misten we soms wat handen en voeten; we hadden graag meer willen lezen over de uitkomsten van de casus wat betreft organisatie ontwerp.

Stappen in het onbekende, handboek muzisch werk, Bart van Rosmalen

Stappen in het onbekende is een managementboek met culturele wortels. Geïnspireerd door de kunsten reikt het boek veertig concrete werk- en gespreksvormen aan die handreikingen geven om je eigen professionele praktijk stap voor stap te transformeren. Die werkvormen zijn met elkaar in samenhang gebracht én apart te gebruiken – ook al zijn ze zeker voor een geoefend adviseur lang niet allemaal nieuw. De ondertitel, handboek muzisch werk, is ons iets te veel van het goede. Maar dat we leven in een tijd waarin het noodzakelijk is om doorlopend in het onbekende te stappen en op meer creatieve manieren met elkaar in gesprek te komen, herkennen we des te meer. In deze samenleving en in organisaties is het soms noodzakelijk om herhalende patronen te doorbreken, het is zeker nodig goed gezelschap te zijn ook in polariserende situaties en samen tot overeenstemming te komen over wat goed is. Als het daarvoor nodig is om een andere soort realiteit aan te boren dan zijn adviseurs daar zeker toe bereid.

Tricky Tijden, Jitske Kramer

Tricky tijden is een antropologische kijk op vaardigheden rond besluitvorming en denkkraft in een tijd van transitie en verandering. Jitske Kramer heeft een vlotte pen en neemt zichzelf mee in haar boek; de ruim 400 pagina lezen zo meer als een persoonlijk pamflet dan als een boek. You love it or you hate it: beide smaken waren in de jury vertegenwoordigd. Sommigen lazen het in één adem uit en zien het boek als een bril om de huidige overgangperiode waarin we zitten goed te duiden. Anderen zagen vooral te beperkte analyses, een brij aan thema's die de afgelopen jaren beter onderbouwd in andere boeken zijn uitgewerkt. Het concept liminaliteit biedt een bron om veranderingen in organisaties taal en teken te geven en de continue tijdelijkheid van organisatieproblemen te duiden. Daarnaast wordt het begrip 'trickster' in het boek geïntroduceerd, de expert in het spelen met grenzen. Dit deel komt minder goed uit de verf, gaat het over beïnvloedingsvaardigheden of activisme? Als persoonlijk pamflet had dit wat ons betreft nog meer verdieping mogen hebben, naast koppelingen aan gedegen bronnen. Toch een prikkelend boek voor adviseurs die verder willen verkennen waar ze staan in deze huidige verwarrende tijd, al is het maar om te ontdekken waar je zelf een verdere verdieping op zou willen zoeken.

De Irrationele organisatie, de impact van biases blootgelegd en benut. Van Cornell Vernooij, Maarten Hendriks, Judith Stuijt, Flore Louwers, Wouter ten Have en Steven ten Have

Over de naam van het boek hebben we lang gedebatteerd, wat zegt die nou? Het is niet *de* organisatie die irrationeel is, want die bestaat niet. Het is de besluitvorming en het handelen van actoren in organisaties die irrationeel worden, omdat ze beïnvloed wordt door biases, oftewel bewuste of onbewuste vooringenomenheid of aannames. We voerden ook een gesprek over het aantal en de keuze van de biases. De schrijvers hadden er in oorsprong en eerdere voorstudies minder, maar voor dit boek breiden ze de collectie uit. Er bestaan er echter nog meer. Dus vanwaar deze keuze? En waarom ook nog biases opnemen die niet echt aantoonbaar effect hebben? Wat ons betreft had een strengere selectie en duidelijker methodologische 'kapstok' de kracht van het boek kunnen versterken. Dat gezegd hebbende herkennen we maar al te zeer het effect van tal van deze biases op besluitvorming in organisaties. En vinden we het een heel bruikbaar boek voor adviseurs. De meeste literatuur over biases bestaat uit lijstjes met beschrijvingen. In dit boek zijn de biases gekoppeld aan diverse organisatiethema's en in hun verschijning verder uitgewerkt. Niet omdat ze uitsluitend bij dat thema thuishoren, maar omdat ze daar geïllustreerd kunnen worden. Daarmee komen ze echt tot leven. Het boek is ook bruikbaar als reversed engineering, neem een organisatievraagstuk en onderzoek welke biases daarop van invloed zijn, en je hebt handvatten voor acties.

De winnaar

Van 80 gelezen boeken naar een top 7. Dat zijn 7 winnaars. Maar aan ons ook altijd de schone taak om uit deze 7 boeken Het boek van het jaar 2025 te kiezen. Dat is geen gemakkelijke opgave. Daarin kijken we naar is het boek:

Maatschappelijk relevant: en actueel.

Wetenschappelijk: oorspronkelijk, goed onderbouwd met een herkenbare methodiek waarop een ander tot stand gekomen is.

Toepasbaar: bruikbaar in de praktijk van de organisatieadviseur.

Toegankelijk: goed geschreven en functioneel en aantrekkelijk vormgegeven.

In de wetenschap dat geen enkel boek op alle criteria tegelijk hoog scoort.

We verwezen er al even naar, onzekerheid en onvoorspelbaarheid in de wereld waarin we leven waartoe we ons elke dag te verhouden hebben. En waarin we regelmatig klem zitten of vastlopen, als mens en als professional.

Zo'n wereld vraagt om ander repertoire. Het kan helpen om meer variatie toe te passen, het eigene aan te wakkeren, gezamenlijkheid te bevorderen, werk te tonen en daar aanspreekbaar op te zijn. Het vraagt om vertellen, spelen en maken. Het vraagt om het verandering van overtuigingen om van standpunten naar 'stondpunten' te komen. We kunnen niet anders dan die onzekerheid toelaten. Terwijl we het niet (meer) weten en toch willen en moeten handelen omdat we onszelf de vraag stellen wat kan ik anders doen?

De winnaar van dit jaar bouwt met het boek door op eerder onderzoek en eerdere boeken. Het laat een mooie brug laat zien tussen wetenschap en praktijk, tussen theorie en het biedt handvatten om aan de slag te gaan en te pendelen tussen denken en doen, tussen filosoferen en uitproberen, tussen kunst en kunde.

We hebben het over - Stappen in het onbekende van Bart van Rosmalen.

Van harte gefeliciteerd.